GENERALINIO ADVOKATO
ATHANASIOS RANTOS IŠVADA,
pateikta 2023 m. balandžio 27 d.[1]

Byla C-45/22

HK
prieš
Service fédéral des Pensions (SFP)

(*Tribunal du travail francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas, Belgija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinės apsaugos sistemų koordinavimas – Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 – 55 straipsnio 1 dalies a punktas – Skirtingų rūšių išmokų sutapimas – Išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumų, į kurias buvo atsižvelgta, padalijimas iš išmokų skaičiaus – Sąvoka „įskaitytos sumos [sumos, į kurias buvo atsižvelgta]“ – Nacionalinių socialinės apsaugos teisės aktų ypatumų paisymas – Asmuo, gaunantis kelias senatvės ir maitintojo netekimo pensijas iš skirtingų valstybių narių – Nacionalinių taisyklių dėl išmokų sutapimo vengimo taikymas – Maitintojo netekimo pensijos dydžio apskaičiavimo tvarka“

I. Įvadas

1. Reglamento (EB) Nr. 883/2004[2] tikslas, kaip matyti iš jo 1 ir 45 konstatuojamųjų dalių, – nustatyti valstybių narių nacionalinių socialinės apsaugos sistemų koordinavimo taisykles, siekiant užtikrinti veiksmingą naudojimąsi laisvu asmenų judėjimu, ir taip prisidėti prie Sąjungoje judančių asmenų gyvenimo lygio ir užimtumo sąlygų gerinimo.

2. Šiomis aplinkybėmis šiuo reglamentu, be kita ko, siekiama apriboti nacionalinių taisyklių dėl senatvės ir maitintojo netekimo pensijų sutapimo vengimo, dėl kurių išmoka, kurią apdraustasis gali gauti vienoje valstybėje narėje, sumažinama dėl to, kad jis gauna išmoką kitoje valstybėje narėje, taikymo sritį[3]. Taigi minėto reglamento 55 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyta, kad jeigu skirtingų rūšių išmokų arba kitų pajamų gavimas reiškia atitinkamų valstybių narių teisės aktuose numatytų sutapimo vengimo taisyklių taikymą dviem ar daugiau nepriklausomų išmokų, kompetentingos įstaigos išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas, į kurias buvo atsižvelgta, dalija iš išmokų, kurioms taikytinos šios taisyklės, skaičiaus.

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72; klaidų ištaisymas OL L 188, 2013, p. 10).

[3] Žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *Komisija / Malta* (C-12/14, EU:C:2015:755, 1 punktas).

3. Kaip aiškinti šioje nuostatoje vartojamą sąvoką „įskaitytos sumos [sumos, į kurias buvo atsižvelgta]“? Konkrečiau kalbant, ar reikia padalyti bendrą atitinkamų išmokų sumą, ar veikiau pajamų sumą, viršijančią įvairių atitinkamų išmokų sutapimo viršutinę ribą? Toks iš esmės yra *Tribunal du travail francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas, Belgija) pateiktas klausimas, kuris yra naujas, nes Teisingumo Teismas dar niekuomet neaiškino Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio.

4. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant HK, gaunančio kelias senatvės ir maitintojo netekimo pensijas iš skirtingų valstybių narių, ir *Service fédéral des Pensions* (Federalinė pensijų tarnyba, Belgija, toliau – SFP) ginčą dėl Belgijos maitintojo netekimo pensijos, kurią HK gauna mirus jo sutuoktinei, dydžio apskaičiavimo tvarkos.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71

5. Reglamento (EEB) Nr. 1408/71[4] 46c straipsnio „Specialios nuostatos, taikomos vienai ar kelioms 46a straipsnio 1 dalyje nurodytoms išmokoms sutapus su dviejų ar kelių atitinkamų valstybių narių viena ar daugiau skirtingų rūšių išmokomis ar kitomis pajamomis“, įterpto Reglamentu (EEB) Nr. 1248/92[5], 1 dalyje nurodyta:

„Jeigu dėl skirtingų rūšių išmokų ar kitų pajamų sumažinamos, sustabdomos ar nutraukiamos dvi ar daugiau 46 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje nurodytos išmokos, dydis, kuris neturi būti išmokėtas griežtai taikant atitinkamos valstybės narės teisės aktų nuostatas dėl išmokų sumažinimo, jų mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo, padalinamas iš išmokų, kurioms galioja toks sumažinimas, sustabdymas ar nutraukimas, skaičiaus.“

6. Reglamentas Nr. 1408/71 nuo 2010 m. gegužės 1 d. buvo panaikintas ir pakeistas Reglamentu Nr. 883/2004.

2. Reglamentas Nr. 883/2004

7. Reglamento Nr. 883/2004 1, 4, 28–31 ir 45 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(1) [N]acionalinių socialinės apsaugos sistemų koordinavimo taisyklės priklauso laisvo asmenų judėjimo sričiai ir turėtų padėti kelti jų gyvenimo lygį bei užimtumo sąlygas.

<…>

(4) Būtina atsižvelgti į nacionalinių socialinės apsaugos teisės aktų specifinius bruožus ir parengti tik koordinavimo sistemą.

[4] 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 149, 1971, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35).

[5] 1992 m. balandžio 30 d. Tarybos reglamentas, iš dalies keičiantis Reglamentą Nr. 1408/71 (OL L 136, 1992, p. 7).

<…>

(28) Būtina nustatyti pensijos dydžio apskaičiavimą, remiantis sumavimo ir proporcingo skaičiavimo metodu ir garantuotą pagal Bendrijos teisę, kai nacionalinių teisės aktų, tarp jų nuostatų dėl sumažinimo, sustabdymo ar nutraukimo[,] taikymas mažiau palankus už pirmiau minėtą metodą.

(29) Siekiant apsaugoti migruojančius darbuotojus ir jų išlaikytinius nuo pernelyg griežto nacionalinių taisyklių dėl sumažinimo, sustabdymo arba panaikinimo taikymo, būtina įtraukti nuostatas, griežtai reguliuojančias tokių taisyklių taikymą.

(30) Kaip jau ne kartą patvirtino Teisingumo Teismas, Taryba nelaikoma kompetentinga priimti nuostatas, ribojančias dviejų ar daugiau pensijų, įgytų skirtingose valstybėse narėse, sutapimą mažinant tik pagal nacionalinius teisės aktus įgytos pensijos dydį.

(31) Teisingumo Teismo nuomone, tokias nuostatas privalo numatyti nacionaliniai įstatymų leidžiamieji organai, atsižvelgiant į tai, kad Bendrijos įstatymų leidžiamieji organai nustato nacionalinių nuostatų dėl išmokų sumažinimo, jų mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo taikymo sritį.

<…>

(45) Kadangi valstybės narės negali pasiekti siūlomų veiksmų tikslo, būtent numatyti koordinavimo priemones, garantuojančias, kad būtų veiksmingai naudojamasi teise į laisvą asmenų judėjimą, ir todėl šis tikslas dėl minėtų veiksmų apimties ir poveikio gali būti geriau pasiektas Bendrijos lygiu, Bendrija gali numatyti priemones, vadovaudamasi subsidiarumo principu, apibrėžtu Sutarties 5 straipsnyje. Remiantis tame pačiame straipsnyje numatytu proporcingumo principu, šis reglamentas taikomas tik tiek, kiek yra reikalinga minėtam tikslui pasiekti.“

8. Šio reglamento 2 straipsnyje „Asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas“ nurodyta:

„1. Šis reglamentas taikomas valstybės narės piliečiams, asmenims be pilietybės ir pabėgėliams, gyvenantiems vienoje iš valstybių narių, kuriems yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, bei jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.

2. Be to, šis reglamentas taikomas maitintojo, kuriam buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, nepaisant jo pilietybės, netekusiems asmenims, jeigu jie yra vienos iš valstybių narių piliečiai arba asmenys be pilietybės arba pabėgėliai, gyvenantys vienos iš valstybių narių teritorijoje.“

9. Minėto reglamento 3 straipsnio „Taikymo sritys“ 1 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis:

<…>

d) senatvės išmokas;

e) maitintojo netekimo išmokas;

<…>“

10. To paties reglamento III antraštinės dalies 5 skyrius „Senatvės ir maitintojo netekimo pensijos“ apima, be kita ko, 52–55 straipsnius.

11. Reglamento Nr. 883/2004 52 straipsnio „Išmokų skyrimas“ 1–3 dalyse nustatyta:

„1. Kompetentinga įstaiga mokėtinos išmokos [dydį] apskaičiuoja:

a) pagal jos taikomus teisės aktus, jei tik sąlygos gauti išmokoms buvo patenkintos vien pagal nacionalinius teisės aktus (nepriklausoma išmoka);

b) apskaičiavus teorinę sumą, o vėliau – faktinę sumą (proporcingoji išmoka) taip:

   i) teorinis išmokos dydis yra lygus išmokai, dėl kurios atitinkamas asmuo galėtų kreiptis, jeigu visi draudimo ir (arba) gyvenimo laikotarpiai, kurie buvo įgyti pagal kitų valstybių narių teisės aktus, būtų įgyti pagal jos taikomus teisės aktus išmokos skyrimo dieną. Jeigu pagal šiuos teisės aktus išmokos dydis nepriklauso nuo įgytų laikotarpių trukmės, toks dydis laikomas teoriniu dydžiu;

   ii) tada kompetentinga įstaiga, remdamasi apskaičiuotu teoriniu dydžiu, nustato faktinį proporcingosios išmokos dydį, pagal santykį tarp laikotarpių, įgytų iki draudiminio įvykio pagal tos įstaigos taikomus teisės aktus, trukmės ir bendros laikotarpių, įgytų iki draudiminio įvykio pagal visų atitinkamų valstybių narių teisės aktus, trukmės.

2. Tam tikrais atvejais kompetentinga įstaiga pagal 1 dalies a ir b punktus apskaičiuotam dydžiui taiko visas taisykles dėl išmokų sumažinimo, jų mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo, nustatytas jos taikomuose teisės aktuose, pagal 53–55 straipsniuose numatytus apribojimus.

3. Atitinkamas asmuo turi teisę iš kiekvienos valstybės narės kompetentingos įstaigos gauti didesniąją iš pagal 1 dalies a ir b punktus apskaičiuotų išmokų.“

12. Šio reglamento 53 straipsnio „Išmokų sutapimo vengimo taisyklės“ 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Bet koks invalidumo, senatvės ir maitintojo netekimo išmokų, apskaičiuotų ar mokamų pagal to paties asmens įgytus draudimo ir (arba) gyvenimo laikotarpius, sutapimas laikomas tos pačios rūšies išmokų sutapimu.

2. Išmokų, kurios, kaip apibrėžta 1 dalyje, negali būti laikomos tos pačios rūšies, sutapimas, laikomas skirtingų rūšių išmokų sutapimu.“

13. Minėto reglamento 54 straipsnyje „Tos pačios rūšies išmokų sutapimas“ nustatyta:

„1. Jeigu pagal dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktus mokėtinos tos pačios rūšies išmokos sutampa, valstybės narės teisės aktuose nustatytos sutapimo vengimo taisyklės proporcingajai išmokai netaikomos.

2. Sutapimo vengimo taisyklės nepriklausomai išmokai taikomos tik tuomet, jeigu atitinkama išmoka yra:

a) išmoka, kurios dydis nepriklauso nuo draudimo arba gyvenimo laikotarpių trukmės,

arba

b) išmoka, kurios dydis nustatomas remiantis įskaitytu laikotarpiu, laikomu įgytu nuo draudiminio įvykio dienos iki vėlesnės dienos, ir kuri sutampa su:

i) tos pačios rūšies išmoka, išskyrus atvejus, kai dvi ar daugiau valstybių narių sudarė susitarimą, kad būtų išvengta to paties įskaitytino laikotarpio įskaitymo daugiau negu vieną kartą, arba

ii) išmoka, nurodyta a punkte.

a ir b punktuose nurodytos išmokos ir susitarimai, išvardyti IX priede.“

14. To paties reglamento 55 straipsnio „Skirtingų rūšių išmokų sutapimas“ 1 dalies a punkte nurodyta:

„Jeigu norint gauti skirtingų rūšių išmokas arba kitas pajamas reikia taikyti sutapimo vengimo taisykles, numatytas atitinkamų valstybių narių teisės aktuose dėl:

a) dviejų ar daugiau nepriklausomų išmokų, kompetentingos įstaigos įskaitytas išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas [kompetentingos įstaigos išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas, į kurias buvo atsižvelgta,] dalija iš išmokų, kurioms taikytinos minėtos taisyklės, skaičiaus;

tačiau, laikantis įgyvendinimo reglamente nustatytų sąlygų ir procedūrų, taikant šį punktą negali būti panaikinamas atitinkamo asmens pensininko statusas, galiojantis pagal kitų šios antraštinės dalies skyrių nuostatas.“

B. Belgijos teisė

15. Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés* (1967 m. spalio 24 d. Karaliaus dekretas Nr. 50 dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų senatvės ir maitintojo netekimo pensijos)[6] (toliau – Karaliaus dekretas Nr. 50) 20 straipsnio pirmoje ir ketvirtoje pastraipose nustatyta:

„Maitintojo netekimo pensija gali būti sumuojama su senatvės pensija ar bet kuria kita senatvės pensiją pakeičiančia išmoka neviršijant Karaliaus nustatyto dydžio.

<…>

Karalius nustato, kiek gali būti sumažinta maitintojo netekimo pensija, jei maitintojo netekęs sutuoktinis gauna maitintojo netekimo pensiją arba bet kokią kitą ją pakeičiančią išmoką, skiriamą pagal užsienio valstybės senatvės ir maitintojo netekimo pensijų sistemą arba pagal tarptautinės viešosios teisės reglamentuojamos institucijos darbuotojams taikomą sistemą.“

[6] *Moniteur belge*, 1976 m. spalio 27 d., p. 11246.

16. Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Arrêté royal du 21 décembre 1967 portant règlement général du régime de pension de retraite et de survie des travailleurs salariés* (1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekretas dėl pagal darbo sutartį dirbančių asmenų senatvės ir maitintojo netekimo pensijų sistemos bendrųjų taisyklių (toliau – 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekretas)[7] 52 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Kai maitintojo netekęs sutuoktinis turi teisę gauti, pirma, maitintojo netekimo pensiją pagal asmenų, dirbančių pagal darbo sutartį, pensijų sistemą ir, antra, vieną ar daugiau senatvės pensijų arba bet kokią kitą ją pakeičiančią išmoką pagal asmenų, dirbančių pagal darbo sutartį, pensijų sistemą arba vieną ar kelias kitas pensijų sistemas, maitintojo netekimo pensija gali būti sumuojama su minėtomis senatvės pensijomis neviršijant 110 % maitintojo netekimo pensijos, kuri būtų buvusi skirta maitintojo netekusiam sutuoktiniui už visą darbo stažą, dydžio sumos.

<…>

Kai pirmoje pastraipoje nurodytas sutuoktinis taip pat turi teisę į vieną ar kelias maitintojo netekimo pensijas arba jas pakeičiančias išmokas, kaip tai suprantama pagal [Karaliaus dekreto Nr. 50] 10bis straipsnį, maitintojo netekimo pensija negali būti didesnė nei skirtumas tarp, pirma, 110 % maitintojo netekimo pensijos už visą darbo stažą dydžio sumos ir, antra, pirmoje pastraipoje nurodytų senatvės pensijų ar jas pakeičiančių išmokų sumos ir sumos, lygios pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo maitintojo netekimo pensijai už visą darbo stažą, padaugintos iš dalies arba dalių sumos, kuri išreiškia maitintojo netekimo pensijos dydį kitose pensijų sistemose, išskyrus savarankiškai dirbančių asmenų pensijų sistemą. Tai yra dalys, kurios buvo ar būtų buvusios pasirinktos taikant minėtą 10bis straipsnį.

<…>“

17. 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52bis straipsnyje numatyta:

„Taikant Karaliaus dekreto Nr. 50 20 straipsnio trečią ir ketvirtą pastraipas maitintojo netekusio sutuoktinio pensija, skirta pagal Karaliaus dekretą Nr. 50 ar 1990 m. liepos 20 d. įstatymą (arba 1996 m. gruodžio 23 d. Karaliaus dekretą), sumažinama maitintojo netekimo pensijos ar ją atitinkančios išmokos, kurių negalima atsisakyti, suma, skirta pagal užsienio valstybės sistemą arba pagal tarptautinės viešosios teisės reglamentuojamos institucijos darbuotojams taikomą sistemą.“

18. Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Arrêté royal du 23 décembre 1996 portant exécution des articles 15, 16 et 17 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions* (1996 m. gruodžio 23 d. Karaliaus dekretas dėl 1996 m. liepos 26 d. Įstatymo dėl socialinės apsaugos modernizavimo ir pensijų teisinių sistemų gyvybingumo užtikrinimo 15, 16 ir 17 straipsnių įgyvendinimo)[8] 7 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Jeigu sutuoktinis mirė prieš pradedant mokėti senatvės pensiją, maitintojo netekimo pensija yra lygi 80 % senatvės pensijos, apskaičiuotos pagal šio dekreto 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos a papunktyje numatytą dydį, kuri būtų buvusi paskirta sutuoktiniui pagal šį dekretą, dydžio.“

[7] *Moniteur belge*, 1968 m. sausio 16 d., p. 441.

[8] *Moniteur belge*, 1997 m. sausio 17 d., p. 904.

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

19. HK sutuoktinė mirė 2016 m. lapkričio 29 d.

20. 2016 m. gruodžio 1 d. HK asmeniškai buvo mokama Belgijos senatvės pensija, kuri sudarė 11 962,55 EUR per metus, ir Ispanijos senatvės pensija, kuri sudarė 8 276,28 EUR per metus. Kadangi HK sutuoktinė dirbo ir mokėjo įmokas keliose valstybėse narėse, t. y. Belgijoje, Ispanijoje ir Suomijoje, po jos mirties HK taip pat gavo Ispanijos maitintojo netekimo pensiją – 5 123,88 EUR per metus ir Suomijos maitintojo netekimo pensiją – 1 281,24 EUR per metus.

21. Kiek tai susiję su Belgija, 2017 m. sausio 3 d. raštu SFP informavo HK, kad ji nagrinėja galimą jo teisę į Belgijos maitintojo netekimo pensiją. 2017 m. gruodžio 22 d. SFP pranešė HK, kad jis neturi teisės į tokią maitintojo netekimo pensiją, nes jo senatvės pensijų suma yra per didelė. 2017 m. gruodžio 26 d. HK pateikė SFP skundą dėl šio atsisakymo skirti pensiją. Paskui HK ir SFP pasikeitė raštais dėl tvarkos, taikytinos atsižvelgiant į įvairias HK gaunamas pensijų išmokas, siekiant nustatyti, ar jis turi teisę į Belgijos maitintojo netekimo pensiją, ir, jei taip, – kokios apimties.

22. 2019 m. rugsėjo 18 d. sprendimu SFP pranešė HK, kad iš naujo išnagrinėjo jo padėtį ir kad nuo 2016 m. gruodžio 1 d. jis turi teisę į Belgijos maitintojo netekimo pensiją, kurios dydis neatskaičius mokesčių yra 1 929,03 EUR per metus. SFP nurodė, kad HK teisės į Belgijos maitintojo netekimo pensiją buvo išnagrinėtos *ex officio*, nes Suomijos Respublika taikė nacionalines sutapimo vengimo taisykles. SFP pridūrė, kad nustatant šį dydį neatskaičius mokesčių buvo atsižvelgta į sutapimo viršutinę ribą, nes HK taip pat gauna Belgijos senatvės pensiją.

23. 2020 m. balandžio 14 d. HK pareiškė ieškinį *Tribunal du travail francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, dėl 2019 m. rugsėjo 18 d. SFP sprendimo ir nurodė, kad pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnį jis turi teisę gauti Belgijos maitintojo netekimo pensiją, kurios dydis neatskaičius mokesčių yra 6 339,01 EUR per metus.

24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Belgijos teisės nuostatos leidžia senatvės pensijos ir maitintojo netekimo pensijos sutapimą, tačiau jis ribojamas remiantis Karaliaus dekreto Nr. 50 20 straipsnio pirma pastraipa, įgyvendinta 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa. Be to, iš Karaliaus dekreto Nr. 50 20 straipsnio ketvirtos pastraipos, siejamos su 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52bis straipsniu, matyti, kad Belgijos pagal darbo sutartį dirbančio asmens maitintojo netekimo pensija ir viena ar kelios maitintojo netekimo pensijos, skirtos pagal užsienio teisės aktus, negali būti sumuojamos. Iš tiesų pagal šį 52bis straipsnį Belgijos darbuotojo maitintojo netekimo pensijos dydis sumažinamas pagal užsienio sistemą skirtos (-ų) maitintojo netekimo pensijos (-ų) dydžiu.

25. Vis dėlto pagal Reglamento Nr. 883/2004 54 straipsnį tuo atveju, kai sutampa kelių valstybių narių tos pačios rūšies išmokos, nacionalinės teisės nuostatose numatytos sutapimo vengimo taisyklės gali būti taikomos tik tam tikroms išmokoms, išvardytoms šio reglamento IX priede. Tačiau Belgijos Karalystė į šiame priede nurodytų išmokų sąrašą neįtraukė pagal darbo sutartį dirbančių asmenų maitintojo netekimo pensijos. Todėl 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52bis straipsnis netaikytinas pagrindinėje byloje. Taigi pagal šio Karaliaus dekreto 52 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą SFP atsižvelgė į Belgijos ir Ispanijos senatvės pensijas, kurias HK gauna asmeniškai.

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, šiuo atveju pagal darbo sutartį dirbančio asmens maitintojo netekimo pensijos ir senatvės pensijų (Belgijos ir užsienio valstybių) sutapimas turi būti laikomas skirtingų rūšių išmokų sutapimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnį, nes išmokos, apskaičiuotos atsižvelgiant į dviejų skirtingų asmenų darbo stažą, negali būti laikomos tos pačios rūšies išmokomis.

27. Šis teismas priduria, kad Reglamento Nr. 883/2004 52 straipsnyje „nepriklausoma išmoka“ atskiriama nuo „proporcingosios išmokos“ ir kad suinteresuotasis asmuo turi teisę iš kiekvienos atitinkamos valstybės narės kompetentingos įstaigos gauti didžiausias sumas, apskaičiuotas pagal šio straipsnio 1 dalies a ir b punktus. Nagrinėjamu atveju SFP apskaičiavo, kad tiek Belgijos senatvės pensijos, tiek Belgijos maitintojo netekimo pensijos atveju nepriklausoma išmoka HK yra naudingesnė nei proporcingoji išmoka. Minėtas teismas nurodo, kad, remiantis jo atliktu tyrimu, HK neturi teisės į maitintojo netekimo pensiją apskaičiuojant proporcingąją išmoką, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 52 straipsnio 1 dalies b punktą.

28. To paties teismo teigimu, kalbant apie nepriklausomos išmokos apskaičiavimą, HK turi teisę į maitintojo netekimo pensiją tik dėl Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto taikymo. Iš tiesų kitas darbuotojas, gaunantis pagal darbo sutartį dirbančio asmens Belgijos senatvės pensiją, lygią HK gaunamos pensijos dydžiui, t. y. 20 238,83 EUR, Belgijoje nebūtų gavęs jokios maitintojo netekimo pensijos. Todėl dėl Sąjungos teisės taikymo HK atsiduria palankesnėje padėtyje.

29. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, kalbant apie nagrinėjamą Belgijos maitintojo netekimo pensiją, HK ir SFP gaunamas rezultatas sutampa, kiek tai susiję su šiais elementais:

– HK maitintojo netekimo pensija yra 7 638,46 EUR, t. y. 80 % HK sutuoktinės pagal darbo sutartį dirbančio asmens senatvės pensijos, apskaičiuotos pagal namų ūkio normą,

– taikant Reglamento Nr. 883/2004 52 straipsnio 1 dalies a punktą, susijusį su nepriklausoma išmoka, šios pensijos sutapimo viršutinė riba yra 16 458,42 EUR, t. y. 110 % nuo 14 962,20 EUR [9],

– visos senatvės pensijos, į kurias reikia atsižvelgti taikant 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnį, t. y. Belgijos senatvės pensija per metus (11 962,55 EUR) ir Ispanijos senatvės pensija per metus (8 276,28 EUR), sudaro 20 238,83 EUR.

30. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad HK ir SFP skirtingai aiškina apskaičiavimą, susijusį su sutapimo viršutinės ribos viršijimu. SFP teigimu, norint nustatyti šį perviršį, reikia sudėti maitintojo netekimo pensijos dydį (7 638,46 EUR) ir bendrą senatvės pensijų dydį (20 238,83 EUR), paskui atimti sutapimo viršutinės ribos dydį (16 458,42 EUR), taip gaunant 11 418,87 EUR sumą. Sumažinta maitintojo netekimo pensija apskaičiuojama taip: iš maitintojo netekimo pensijos sumos (7 638,46 EUR) atėmus sutapimo viršutinės ribos perviršį (11 418,87 EUR), padalytą iš dviejų (maitintojo netekimo pensijų, kurioms taikomos sutapimo vengimo taisyklės, skaičius, t. y. Belgijos ir Suomijos maitintojo netekimo

[9] Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ši suma, susijusi su visa alternatyvia maitintojo netekimo pensija, gaunama 7 481,10 EUR sumą (pensijos už įprastą ir pagrindinį darbo stažą dydžių suma) padauginus iš 44/22 (atvirkštinė stažo dalis tik už įprastą ir pagrindinį darbo stažą).

pensijos, nes Ispanijos maitintojo netekimo pensija nesumažinta), t. y. atėmus 5 709,43 EUR, – gaunama, kad ši maitintojo netekimo pensija per metus sudaro 7 638,46 EUR atėmus 5 709,43 EUR, t. y. 1 929,03 EUR.

31. HK pateikia kitokį skaičiavimą, pagal kurį, siekiant apskaičiuoti sutapimo viršutinės ribos perviršį, maitintojo netekimo pensijos dydį (7 638,46 EUR) reikia pridėti prie bendros senatvės pensijų sumos (20 238,83 EUR), padalytos iš dviejų – t. y. 10 119,41 EUR, ir atimti sutapimo viršutinę ribą (16 458,42 EUR), o tai atitinka 1 299,45 EUR sumą. Tokiu atveju sumažinta maitintojo netekimo pensija sudarytų 7 638,46 EUR atėmus 1 299,45 EUR, t. y. 6 399,01 EUR per metus.

32. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, anot SFP, kompetentingos Suomijos institucijos atliko tokį pat apskaičiavimą dėl Suomijos maitintojo netekimo pensijos, apie kurią HK buvo pranešta 2017 m. lapkričio 10 d. Šis teismas nurodo, kad HK savo ruožtu remiasi *Caisse nationale d'assurance vieillesse* (Nacionalinė senatvės draudimo kasa, Prancūzija) – Prancūzijos socialinio draudimo įstaigos, administruojančios privataus sektoriaus samdomų darbuotojų, savarankiškai dirbančių asmenų, pagal viešosios teisės aktus dirbančių sutartininkų ir menininkų-autorių bazinę pensiją, interneto svetainėje pateikta informacija, ypač 2010 m. gegužės 21 d. aplinkraščiu Nr. 2010/54 (techninė pažyma Nr. 3: Maitintojo netekimo pensija)[10].

33. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad tokia taisyklė, kokia numatyta Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkte, nebuvo įtvirtinta Reglamento Nr. 1408/71 46c straipsnyje, kuris buvo įterptas Reglamentu Nr. 1248/92, ir kad atrodo, jog šio 55 straipsnio 1 dalies a punktu buvo atliktas dalinis pakeitimas, nes jame nebekalbama apie „dyd[į], kuris neturi būti išmokėtas griežtai taikant atitinkamos valstybės narės teisės aktų nuostatas dėl išmokų sumažinimo, jų mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo".

34. Šiomis aplinkybėmis *Travail francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento [Nr. 883/2004] 55 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtinta taisyklė, pagal kurią kompetentingos įstaigos išmokos ar išmokų arba kitų pajamų, kurios buvo įskaitytos (į kurias atsižvelgta), sumas dalija iš išmokų, kurioms taikomos [sutapimo vengimo] taisyklės, skaičiaus, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją pajamos, įskaitytos taikant sutapimo vengimo taisyklę, turi būti dalijamos iš maitintojo netekimo pensijų, kurioms taikomos sutapimo vengimo taisyklės, skaičiaus?

2. Ar, atvirkščiai, Reglamento [Nr. 883/2004] 55 straipsnio 1 dalies a punkto taisyklė, pagal kurią kompetentingos įstaigos išmokos, išmokų ar kitų pajamų, kurios buvo įskaitytos (į kurias atsižvelgta), sumas dalija iš išmokų, kurioms taikomos [sutapimo vengimo] taisyklės, skaičiaus, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją iš maitintojo netekimo pensijų, kurioms taikomos sutapimo vengimo taisyklės, skaičiaus turi būti dalijamos ne pajamos, kurios buvo įskaitytos (į kurias buvo atsižvelgta) taikant sutapimo vengimo taisyklę, o veikiau pajamų dalis, viršijanti sutapimo viršutinę ribą, kaip, pavyzdžiui, numatyta nagrinėjamoje nacionalinės teisės normoje?"

[10] Šį dokumentą (prancūzų kalba) galima rasti šiuo adresu: https://www.legislation.cnav.fr/Pages/texte.aspx?Nom=circulaire_cnav_2010_54_21052010_note3.

35. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė HK, Belgijos ir Suomijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

IV. Analizė

36. Savo prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad nors skirtingų rūšių išmokų gavimas reiškia, kad turi būti taikomos nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės, kiek tai susiję su nepriklausomomis išmokomis, juo draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias kompetentingos institucijos, apskaičiuodamos maitintojo netekimo pensijos dydį, pajamų sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, padalija iš maitintojo netekimo pensijų, kurioms taikomos šios taisyklės, skaičiaus.

37. Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad HK gauna Belgijos ir Ispanijos senatvės pensijas, o mirus jo sutuoktinei – Ispanijos ir Suomijos maitintojo netekimo pensijas.

38. Dėl Belgijos maitintojo netekimo pensijos skyrimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Belgijos Karalystė patvirtino išmokų sutapimo vengimo taisykles. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, jeigu nenustatyta kitaip, vienos valstybės narės teisės aktuose numatytomis išmokų sutapimo vengimo taisyklėmis galima remtis prieš šios valstybės narės mokamas išmokas gaunančius asmenis, kai jie gali gauti kitas socialinio draudimo išmokas, net jei teisė į šias išmokas įgyta pagal kitos valstybės narės teisės aktus[11]. Taigi, remiantis Reglamento Nr. 883/2004 52 straipsnio 2 dalimi, kompetentinga nacionalinė institucija prireikus taiko visas taisykles dėl išmokų sumažinimo, jų mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo, nustatytas jos taikomuose teisės aktuose, pagal šio reglamento 53–55 straipsniuose numatytus apribojimus.

39. Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal Belgijos teisės aktus neleidžiama sumuoti Belgijos pagal darbo sutartį dirbančio asmens maitintojo netekimo pensijos ir vienos ar kelių pagal užsienio teisės aktus skirtų maitintojo netekimo pensijų[12]. Vis dėlto, šio teismo teigimu, pagal Reglamento Nr. 883/2004 54 straipsnį, susijusį su tos pačios rūšies išmokų sutapimu, šios nuostatos dėl sutapimo vengimo nagrinėjamu atveju netaikytinos[13]. Šiomis aplinkybėmis ši byla susijusi su HK gaunamos Belgijos maitintojo netekimo pensijos dydžio apskaičiavimo tvarka.

40. Šiuo klausimu iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad HK ir SFP, taikydami Reglamento Nr. 883/2004 53–55 straipsnius, atlieka tokią pat analizę dėl HK Belgijos maitintojo netekimo pensijos dydžio, šios pensijos sutapimo viršutinės ribos ir bendro senatvės pensijų, į kurias reikia atsižvelgti, dydžio[14]. Tačiau HK ir SFP skirtingai aiškina kitą Belgijos maitintojo netekimo pensijos dydžio apskaičiavimo etapą, kuriam taikomos nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės. SFP teigimu, pajamų suma, viršijanti įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, turėtų būti dalijama iš dviejų (t. y. iš atitinkamų maitintojo netekimo pensijų skaičiaus), o HK teigia, kad iš dviejų turėtų būti dalijama bendra atitinkamų senatvės

[11] Pagal analogiją žr. 2018 m. kovo 15 d. Sprendimą *Blanco Marqués* (C-431/16, EU:C:2018:189, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[12] Žr. šios išvados 25 punktą.

[13] Žr. šios išvados 26 punktą.

[14] Žr. šios išvados 29 punktą.

pensijų suma, taip gaunant didesnę Belgijos maitintojo netekimo pensiją [15]. Kaip pažymi HK ir Komisija, pastarojo siūlomas aiškinimas yra palankesnis ne tik jo paties atveju, bet ir apskritai visiems darbuotojams, kurie pasinaudojo teise laisvai judėti.

41. Taigi šioje byloje kyla Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto aiškinimo klausimas. Pagal šią nuostatą, kurios Teisingumo Teismas dar niekada nenagrinėjo [16], „[j]eigu norint gauti skirtingų rūšių išmokas arba kitas pajamas reikia taikyti sutapimo vengimo taisykles, numatytas atitinkamų valstybių narių teisės aktuose dėl <…> dviejų ar daugiau nepriklausomų išmokų, kompetentingos įstaigos įskaitytas išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas [kompetentingos įstaigos išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas, į kurias buvo atsižvelgta,] dalija iš išmokų, kurioms taikytinos minėtos taisyklės, skaičiaus“. Taigi šioje nuostatoje numatytas nacionalinių sutapimo vengimo taisyklių sušvelninimas [17].

42. Nagrinėjamu atveju HK Belgijos maitintojo netekimo pensijai taikomos nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės, t. y. 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnis.

43. Taip pat neginčijama, kad, pirma, HK senatvės pensijos ir, antra, jo Belgijos maitintojo netekimo pensija turi būti kvalifikuojamos kaip „skirtingų rūšių išmokos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnį. Iš tiesų pagal šio reglamento 53 straipsnio 1 dalį „tos pačios rūšies išmokų“ sutapimu laikomas bet koks invalidumo, senatvės ir maitintojo netekimo išmokų, apskaičiuotų ar mokamų pagal „to paties asmens“ įgytus draudimo ir (arba) gyvenimo laikotarpius, sutapimas. Todėl išmokos, apskaičiuotos ar mokamos remiantis dviejų skirtingų asmenų, šiuo atveju HK ir jo sutuoktinės, darbo stažu, negali būti laikomos „tos pačios rūšies išmokomis“ [18]. Pagal šio 53 straipsnio 2 dalį išmokų, kurios nėra „tos pačios rūšies“ išmokos, sutapimas laikomas „skirtingų rūšių išmokų“ sutapimu.

44. Be to, pagrindinė byla susijusi su „nepriklausomomis išmokomis“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnį, nes pagal šio reglamento 52 straipsnį SFP nusprendė tiek dėl HK Belgijos senatvės pensijos, tiek dėl jo Belgijos maitintojo netekimo pensijos, kad „nepriklausoma išmoka“ (taip pat vadinama „savarankiška išmoka“) jam yra palankesnė nei proporcingoji išmoka [19]. Taip pat pagal 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnį numatytas sutapimo vengimo taisyklės taikomos dviem ar daugiau nepriklausomų išmokų.

45. Taigi ši byla konkrečiai susijusi su tuo, kokią reikšmę reikia suteikti formuluotei *„įskaitytas* išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas [išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas, *į kurias buvo atsižvelgta*]“ [20], kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punktą. Ši formuluotė yra lygiavertė įvairiose šios nuostatos kalbinėse versijose, be kita ko, ispanų („las cuantías de la prestación o prestaciones u otros ingresos, *tal y como hayan sido computados*“), vokiečių („die Beträge der Leistung oder Leistungen oder sonstigen Einkünfte, *die berücksichtigt*

15 Žr. šios išvados 30 ir 31 punktus.

16 Byloje, kurioje buvo priimtas 2018 m. kovo 15 d. Sprendimas *Blanco Marqués* (C-431/16, EU:C:2018:189), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmajame ir šeštajame prejudiciniuose klausimuose rėmėsi Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsniu. Tačiau Teisingumo Teismas nepriėmė sprendimo dėl esmės, kiek tai susiję su šiuo straipsniu.

17 Kaip pažymėjo vienas iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paminėtų autorių, „[š]ia nuostata siekiama ištaisyti neigiamas pasekmes, kurias išmokų gavėjui sukelia bendras dviejų ar daugiau valstybių narių teisės aktuose numatytų išmokų sutapimo vengimo taisyklių taikymas. Taigi, jei taikant tokias taisykles vienu metu turi būti sumažintos kelios nepriklausomos išmokos, suma, kuriai taikytinas sumažinimas, sustabdymas arba panaikinimas, turi būti padalyta iš išmokų, kurios turi būti sumažintos, sustabdytos arba panaikintos, skaičiaus“. Žr. Robert, F., „Le régime juridique des pensions de retraite après une carrière dans plusieurs États membres“, *Journal de droit européen*, Nr. 223, 2015, p. 354–360, ypač p. 359.

18 Šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 7 d. Sprendimą *van den Booren* (C-127/11, EU:C:2013:140, 32 ir 33 punktai).

19 Žr. šios išvados 28 punktą.

20 Kursyvu išskirta mano.

worden sind“), graikų („την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, *όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη*“), anglų („the amounts of the benefit or benefits or other income, *as they have been taken into account*“), italų („gli importi della o delle prestazioni o di altri redditi, *di cui si è tenuto conto*“), lenkų („kwoty świadczenia lub świadczeń lub innych dochodów, *które zostały uwzględnione*“) ir švedų („förmånen eller förmånerna eller den andra inkomsten *så som de har beaktatset*“) kalbomis (kursyvu išskirta mano).

46. Pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą būtina atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į jos kontekstą bei aktu, kuriame ji įtvirtinta, siekiamus tikslus. Sąjungos teisės nuostatos genezė taip pat gali suteikti svarbios informacijos ją aiškinant [21].

47. Pirma, dėl Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotės pažymėtina, kad šioje nuostatoje kalbama apie „atitinkamų valstybių narių teisės aktuose“ numatytų išmokų sutapimo vengimo taisyklių taikymą ir apie „kompetentingas įstaigas“. Taigi minėtoje nuostatoje vartojant žodžius „įskaitytas [į kurias buvo atsižvelgta]“ valstybėms narėms paliekama teisė nustatyti, kaip turi būti „[atsižvelgta]“ į išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas, kurios turi būti padalytos. Kitaip tariant, mano nuomone, ta pačia nuostata valstybėms narėms suteikiama diskrecija nustatyti pajamų sumas, į kurias reikia atsižvelgti taikant jų išmokų sutapimo vengimo taisykles.

48. Šiuo klausimu HK teigia, kad šalutinis sakinys „[į kurias buvo atsižvelgta]“ reiškia nuorodą į pagrindinį sakinį „išmokos, išmokų arba kitų pajamų sum[os]“, kurios buvo nustatytos taikant nacionalines išmokų sutapimo vengimo taisykles, ir kad nagrinėjamu atveju kompetentingų Belgijos institucijų atsižvelgimas į tam tikras sumas atitinka vienos ar kelių senatvės pensijų pasirinkimą. Be to, Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkte nesant aiškios nuorodos į tai, kad reikia atsižvelgti į sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, laikytina, kad į šią sumą negali būti atsižvelgta, ir, skirtingai nei šioje nuostatoje, šio straipsnio 1 dalies b punkte dar minimi „vis[i] veiksni[ai], kuriems numatyta taikyti sutapimo vengimo taisykles“ [22].

49. Šie argumentai manęs neįtikina. Iš tiesų, pirma, mano nuomone, atsižvelgiant į minėto 55 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotę, į nurodytas sumas gali būti atsižvelgta ne tik atitinkamų pensijų atrankos etape, bet ir nustatant sumų, pasirinktų siekiant jas padalyti, apskaičiavimo tvarką. Antra, šioje nuostatoje taip pat aiškiai nenurodyta, kad reikia padalyti bendrą atitinkamų išmokų sumą. Jei būtų manoma, kad žodžiai „[sumos, į kurias buvo atsižvelgta]“ reiškia, kad būtina remtis bendra atitinkamų išmokų suma, ši formuluotė netektų prasmės arba jos nereikėtų ir būtų panaikinta diskrecija, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė suteikti valstybėms narėms.

50. Taigi, mano nuomone, Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotė rodo, kad valstybės narės, taikydamos savo sutapimo vengimo taisykles, turi galimybę padalyti pajamų sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą. Šios valstybės narės taip pat galėtų savo nuožiūra nuspręsti, kad veikiau turi būti padalyta bendra atitinkamų išmokų suma.

[21] 2023 m. kovo 16 d. Sprendimas *Towercast* (C-449/21, EU:C:2023:207, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[22] Pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies b punktą, „[j]eigu norint gauti skirtingų rūšių išmokas arba kitas pajamas reikia taikyti sutapimo vengimo taisykles, numatytas atitinkamų valstybių narių teisės aktuose dėl <…> vienos ar daugiau proporcingųjų išmokų, kompetentingos įstaigos įskaito išmoką ar išmokas arba kitas pajamas bei visus veiksnius, kuriems numatyta taikyti sutapimo vengimo taisykles, kaip draudimo ir (arba) gyvenimo laikotarpių, nustatytų 52 straipsnio 1 dalies b punkto ii papunktyje nurodytam skaičiavimui, santykį“.

51. Antra, tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto kontekstas.

52. Iš tiesų pagal šio reglamento 29 konstatuojamąją dalį migruojantys darbuotojai ir maitintojo netekę jų išlaikytiniai turi būti apsaugoti nuo nacionalinių taisyklių dėl išmokų sumažinimo, sustabdymo arba panaikinimo „pernelyg griežto taikymo“. Todėl minėtu reglamentu siekiama ne panaikinti nacionalines išmokų sutapimo vengimo taisykles, o tik apriboti jų poveikį, kai jų taikymas yra ypač nepalankus darbuotojams, pasinaudojusiems teise laisvai judėti. Mano nuomone, tai, kad valstybė narė atsižvelgia į sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, nėra ypač nepalanku suinteresuotiems darbuotojams [23].

53. Be to, to paties reglamento 4 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad būtina atsižvelgti į *nacionalinių socialinės apsaugos teisės aktų specifinius bruožus* ir parengti tik koordinavimo sistemą. Iš Reglamento Nr. 883/2004 30 ir 31 konstatuojamųjų dalių taip pat matyti, kad nacionalinis teisės aktų leidėjas turi priimti taisykles, ribojančias dviejų ar daugiau pensijų, į kurias teisė įgyta skirtingose valstybėse narėse, sutapimą, o Sąjungos teisės aktų leidėjas savo ruožtu turi nustatyti tik ribas, kurių laikantis gali būti taikomos šios taisyklės.

54. Atsižvelgdamas į šias konstatuojamąsias dalis pritariu Suomijos vyriausybės nuomonei, kad šio reglamento 55 straipsnio 1 dalies a punktu nėra suderinamas konkretus maitintojo netekimo pensijų ar jų dydžio apskaičiavimo būdas. Būtent kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, taikydamos šią nuostatą, turi nustatyti šią apskaičiavimo tvarką. Taigi valstybė narė gali nuspręsti, kad padalijama suma, viršijanti įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą. Kitaip tariant, šios nuostatos kontekstas nereiškia, kad valstybės narės būtinai turi taikyti atitinkamam asmeniui palankiausią aiškinimą dėl dalytinos sumos.

55. Kalbant bendriau, kaip nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, SESV darbuotojui neužtikrina, kad jo veiklos išplėtimas keliose valstybėse narėse ar perkėlimas į kitą valstybę narę išliks neutralus, kiek tai susiję su socialine apsauga. Atsižvelgiant į valstybių narių socialinės apsaugos teisės aktų skirtumus, toks išplėtimas ar perkėlimas, nelygu atvejis, socialinės apsaugos požiūriu gali būti daugiau ar mažiau palankus darbuotojui. Vadinasi, net ir tuo atveju, kai tokių teisės aktų taikymas yra mažiau palankus, jie atitinka SESV 45 ir 48 straipsnių nuostatas, jei dėl jų atitinkamo darbuotojo padėtis netampa mažiau palanki, palyginti su tų, kurie visą veiklą vykdo valstybėje narėje, kur šie aktai taikomi, arba palyginti su tų asmenų, kuriems jie jau galiojo, ir jeigu jie nelemia vien socialinio draudimo įmokų mokėjimo negaunant už tai išmokų [24].

56. Nagrinėjamu atveju, kiek tai susiję su pagrindine byla, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad HK turi teisę į Belgijos maitintojo netekimo pensiją tik dėl Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto taikymo [25]. Šiomis aplinkybėmis Sąjungos teisė bet kuriuo atveju yra palanki darbuotojui migrantui, net jei ši nuostata taikoma padalijus sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą [26].

[23] Pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto antrą pastraipą negali būti panaikinamas atitinkamo asmens pensininko statusas, galiojantis pagal kitas reikšmingas šio reglamento nuostatas.

[24] Žr. 2021 m. lapkričio 25 d. Sprendimą *Finanzamt Österreich (Išmokos šeimai vystomojo bendradarbiavimo darbuotojams)* (C-372/20, EU:C:2021:962, 80 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[25] Žr. šios išvados 28 punktą.

[26] Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, pirma, kad nors dėl Sąjungos teisės nuostatų taikymo darbuotojas migrantas įgyja pranašumą prieš darbuotoją ne migrantą, vis dėlto šis pranašumas nėra diskriminacinio pobūdžio, nes darbuotojų migrantų padėtis nėra panaši į darbuotojų, kurie niekada nebuvo išvykę iš savo šalies, padėtį, ir, antra, bet kokie galimi skirtumai darbuotojų migrantų naudai atsiranda ne dėl Sąjungos teisės aiškinimo, o dėl to, kad nėra bendros socialinės apsaugos sistemos arba nepavyksta suderinti esamų nacionalinių sistemų, o vien šiuo metu galiojantis koordinavimas to ištaisyti negali (žr. 1993 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Levatino*, C-65/92, EU:C:1993:149, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

57. Trečia, aiškinimą, pagal kurį valstybė narė gali nuspręsti padalyti pajamų, viršijančių įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, sumą, patvirtina Reglamentu Nr. 883/2004 siekiami tikslai. Iš tiesų iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad šiuo reglamentu, kaip išplaukia iš jo 1 ir 45 konstatuojamųjų dalių bei EB 42 straipsnio (dabar – SESV 48 straipsnis), siekiama užtikrinti laisvą darbuotojų judėjimą Europos Sąjungoje, atsižvelgiant į nacionalinės socialinės apsaugos teisės aktų ypatybes, ir koordinuoti valstybių narių nacionalines socialinės apsaugos sistemas, siekiant užtikrinti veiksmingą asmenų judėjimą, ir taip pakelti Sąjungoje judančių asmenų gyvenimo lygį ir pagerinti jų užimtumo sąlygas [27].

58. Šiuo klausimu, taip pat remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, pažymėtina, kad Reglamentu Nr. 883/2004 nesukuriama bendra socialinio draudimo sistema, o paliekamos toliau egzistuoti atskiros nacionalinės sistemos. Valstybės narės išlaiko savo kompetenciją organizuoti savo socialinės apsaugos sistemas ir, nesant suderinimo Sąjungos lygmeniu, kiekviena valstybė narė savo teisės aktuose turi nustatyti, be kita ko, sąlygas, kuriomis suteikiama teisė į socialines išmokas, laikydamasi Sąjungos teisės [28]. Be to, bendros socialinės apsaugos sistemos nebuvimas reiškia, kad reikėtų *išlaikyti* valstybių narių socialinės apsaugos sistemų *finansinį vientisumą*, kartu užtikrinant vienodą požiūrį į laisvo judėjimo teise besinaudojančius darbuotojus [29]. Vadinasi, išmokų sutapimo vengimo taisyklių tikslas – išvengti nepagrįsto socialinių išmokų sutapimo [30].

59. Taigi iš Reglamento Nr. 883/2004 tikslų matyti, kad valstybės narės yra kompetentingos nustatyti, kaip jos ketina atsižvelgti į išmokos, išmokų arba kitų pajamų sumas taikydamos šio reglamento 55 straipsnio 1 dalies a punktą, visų pirma siekdamos išsaugoti savo socialinės apsaugos sistemų finansinį vientisumą. Šiuo požiūriu valstybės narės turi teisę imtis priemonių, kad užtikrintų ilgalaikę savo sistemų pusiausvyrą, siekiant ir toliau apsaugoti visus socialiniu draudimu apdraustus asmenis.

60. Nagrinėjamu atveju Belgijos vyriausybė teigia, kad pagal taikytinas nacionalines nuostatas dėl darbuotojų pensijų, t. y. 1967 m. gruodžio 21 d. Karaliaus dekreto 52 straipsnio 1 dalį, senatvės pensijų ir maitintojo netekimo pensijų sutapimo atveju sutapimo vengimo taisyklės taikomos tik išvestinei teisei (maitintojo netekimo pensija), o ne asmeninei teisei (senatvės pensija), o tai paaiškina pasirinktą maitintojo netekimo pensijos dydžio apskaičiavimo tvarką. Mano nuomone, tokio požiūrio pasirinkimas priklauso valstybių narių kompetencijai ir nei Sąjungos teisės aktų leidėjas, nei Teisingumo Teismas neturi nustatyti tikslios tvarkos, kuri galiotų visose šiose valstybėse ir būtų taikoma apskaičiuojant sumas, į kurias reikia atsižvelgti.

61. Ketvirta, tokį aiškinimą patvirtina ir Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto genezė. Kaip yra pažymėjęs Teisingumo Teismas, šiuo reglamentu buvo patobulintos ir supaprastintos Reglamente Nr. 1408/71 nustatytos taisyklės ir kartu išlaikytas *toks pat* kaip ir pastarojo reglamento tikslas [31]. Taigi nagrinėjamu atveju Reglamento Nr. 1408/71 46c straipsnyje, galiojusiame prieš Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punktą, buvo nurodyta, kad jeigu dėl skirtingų rūšių išmokų ar kitų pajamų sumažinamos, sustabdomos ar nutraukiamos dvi ar daugiau išmokų, suma, kuri nebūtų išmokėta griežtai taikant *atitinkamos valstybės narės teisės*

[27] 2021 m. birželio 3 d. Sprendimas *TEAM POWER EUROPE* (C-784/19, EU:C:2021:427, 58 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[28] Šiuo klausimu žr. 2022 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *Rechtsanwaltskammer Wien* (C-58/21, EU:C:2022:691, 61 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[29] Šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 21 d. Sprendimą *Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie* (C-866/19, EU:C:2021:865, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[30] Šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimą *Wiering* (C-347/12, EU:C:2014:300, 55 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[31] Žr. 2021 m. rugsėjo 30 d. Sprendimą *Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv)* (C-285/20, EU:C:2021:785, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

aktų nuostatas dėl išmokų sumažinimo, jų mokėjimo sustabdymo ar nutraukimo, padalijama iš išmokų, kurioms galioja toks sumažinimas, sustabdymas ar nutraukimas, skaičiaus [32]. Todėl, nors Sąjungos teisės aktų leidėjas pasirinko kitokią šio 55 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotę, nei siūlė Komisija [33], Reglamento Nr. 1408/71 46c straipsnyje, remiantis tuo pačiu principu, taip pat daroma nuoroda į sumas, kurias nustatė ne Sąjungos teisės aktų leidėjas, o valstybės narės [34].

62. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, SFP teigimu, kompetentingos Suomijos institucijos elgėsi lygiai taip pat kaip ir ji, kiek tai susiję su HK Suomijos maitintojo netekimo pensijos apskaičiavimo tvarka [35]. HK savo ruožtu remiasi Prancūzijos *Caisse nationale d'assurance vieillesse* (Nacionalinė senatvės draudimo kasa) aplinkraščiu, kuriame esą laikomasi tokio paties aiškinimo, kokį siūlo HK [36]. Tačiau nematau jokio prieštaravimo tarp šių skirtingų požiūrių. Iš tiesų, kaip jau nurodžiau, valstybės narės turi teisę nustatyti maitintojo netekimo pensijos dydžio apskaičiavimo tvarką, jeigu laikosi Sąjungos teisės. Nagrinėjamu atveju pagal Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punktą leidžiama padalyti arba bendrą atitinkamų išmokų sumą, arba pajamų, viršijančių įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, sumą. Taigi skirtingų valstybių narių kompetentingos institucijos gali pagrįstai netaikyti tokios pat apskaičiavimo tvarkos.

63. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta šioje išvadoje, manau, kad Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad nors skirtingų rūšių išmokų gavimas reiškia, kad turi būti taikomos nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės, kiek tai susiję su nepriklausomomis išmokomis, juo nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias kompetentingos institucijos, apskaičiuodamos maitintojo netekimo pensijos dydį, pajamų sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, padalija iš maitintojo netekimo pensijų, kurioms taikomos šios taisyklės, skaičiaus.

[32] Kaip pabrėžė vienas iš autorių, kuriuos cituoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kiek tai susiję su senatvės ir maitintojo netekimo pensijomis, vienintelis esminis Reglamento Nr. 1408/71 pakeitimas, palyginti su Reglamentu Nr. 883/2004, yra susijęs su viena iš nuostatų, ribojančių nacionalinių taisyklių dėl išmokų sutapimo vengimo taikymo sritį, t. y. dabar dalijama nebe išmokos, kuri nebūtų mokama, suma, o išmokos ar pajamos, į kurias buvo atsižvelgiama taikant sutapimo vengimo taisyklę. Žr. Morsa, M., „La coordination des systèmes de sécurité sociale: règlements (CE) 883/2004 et 987/2009 versus règlements nº 1408/71 et 574/72: ce qui a changé au 1er mai 2010", *Journal des tribunaux du travail*, nº 1096, 2011, p. 181–192, ypač p. 191.

[33] Žr. pasiūlymą dėl Tarybos reglamento (EB), iš dalies keičiančio Reglamentą (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, ir Reglamentą (EEB) Nr. 574/72, nustatantį Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką (COM(98) 547 *final*) (OL C 325, 1998, p. 12). Savo rašytinėse pastabose Komisija pabrėžia, kad jos pasiūlymo dėl reglamento 37 straipsnis buvo suformuluotas panašiai kaip Reglamento Nr. 1408/71 46c straipsnis ir kad Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotė yra derybų per teisėkūros procedūrą rezultatas.

[34] Pažymiu, kad kai kurie autoriai iš esmės laikosi kitokio aiškinimo, pagal kurį, taikant Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punktą, dabar dalijamos ne sumažintos, o sumuojamos pensijų sumos. Be kita ko, žr. Verschueren, H., „Regulation 883/2004 and Invalidity and Old-Age Pensions", *European Journal of Social Security*, 11 t., 2009, Nr. 1 ir 2, p. 143–162, ypač p. 159; Schuler, R. leidinyje Fuchs, M., taip pat Cornelissen, R., *ES Social Security Law, A Commentary on ES Regulations 883/2004 and 987/2009*, Beck, C.H. – Hart Publishing – Nomos, 2015, p. 359–362, ypač p. 361; taip pat Lhernould, J.-P., „Protection sociale et droit de l'Union européenne – Prestations servies dans le cadre des règlements de coordination (CE) nº 883/2004 et (CE) nº 987/2009", *JurisClasseur Europe*, 618 rink., 2023, 53 punktas.

[35] Savo rašytinėse pastabose HK ginčija šį SFP teiginį ir pabrėžia, kad Suomijos valdžios institucijos, skirdamos jam maitintojo netekimo pensiją, netaikė Reglamento Nr. 883/2004 55 straipsnio 1 dalies a punkto.

[36] Žr. šios išvados 32 punktą.

V. Išvada

64. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui į *Tribunal du travail francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas, Belgija) prejudicinius klausimus atsakyti taip:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo 55 straipsnio 1 dalies a punktas

turi būti aiškinamas taip:

nors skirtingų rūšių išmokų gavimas reiškia, kad turi būti taikomos nacionalinės išmokų sutapimo vengimo taisyklės, kiek tai susiję su nepriklausomomis išmokomis, juo nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias kompetentingos institucijos, apskaičiuodamos maitintojo netekimo pensijos dydį, pajamų sumą, viršijančią įvairių atitinkamų pensijų sutapimo viršutinę ribą, padalija iš maitintojo netekimo pensijų, kurioms taikomos šios taisyklės, skaičiaus.